

1.10.2020

VN/20585/2020

Kommunstyrelsen (exkl. Landskapet Åland)

Kommunalvalet 2021: Bestämmande av röstningsställena och meddelande av deras uppgifter, inverkan av coronavirusläget, användning av valdatasystemet, valutbildning och övrig information om valet

Nästa allmänna val är kommunalvalet som förrättas söndagen den 18 april 2021. Förhandsröstning ordnas i hemlandet 7–13.4.2021 (från onsdag till tisdag) och utomlands 7–10.4.2021 (från onsdag till lördag). Förhandsröstning ombord på ett finskt fartyg som befinner sig utomlands kan inledas redan onsdagen den 31 mars 2021.

Mandattiden för fullmäktigeledamöterna som utses i valet inleds den 1 juni 2021 och varar till utgången av maj 2025.

Justitieministeriet ber kommunstyrelsen sända detta brev till centralvalnämnden för kännedom. Brevet finns tillgängligt också på justitieministeriets webbplats www.vaalit.fi.

1 Vallagstiftningen

Sedan det föregående kommunalvalet i april 2017 har det i vallagen (714/1998) gjorts tre ändringar:

- Genom ändringen av vallagen (939/2017) infördes brevröstning från utlandet och detta förfarande tillämpades första gången vid riksdagsvalet 2019 och därefter vid Europaparlamentsvalet 2019.

**Postiosoite
Postadress**

Justitieministeriet
PB 25
FI-00023 Statsrådet
Finland

**Käyntiosoite
Besöksadress**

Södra Esplanaden 10
00130 Helsingfors
Finland

**Puhelin
Telefon**

0295 16001
Internat.
+358295 16001

**Faksi
Fax**

09 160 67 730
Internat.
+358 9 160 67 730

**S-posti, internet
E-post, internet**

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

- Ändringen av vallagen (1223/2018) innehöll vissa tekniska ändringar, bl.a. en ändring i tidsfristen för besluten om indelningen i röstningsområden och en möjlighet att skicka anmälan om rösträtt (meddelandekortet) till de röstberättigade i elektronisk form,
- Ändringen av vallagen (1132/2019) hade samband med inrättandet av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (MBD) den 1 januari 2020.

Den gällande vallagen finns tillgänglig i [Finlex](#).

2 Inverkan av ändringarna i kommunindelningen

Enligt kommunstrukturlagen (1698/2009) ska kommunalval som förrättas under året före det år då en ändring i kommunindelningen träder i kraft förrättas med iakttagande av den nya kommunindelningen. Detta gäller alltså de ändringar i kommunindelningen som träder i kraft den 1 januari 2022. Enligt motiveringen till regeringens proposition (RP 268/2014 rd) ska statsrådet i dessa fall fatta beslut om ändringen i kommunindelningen senast före utgången av året före valåret (dvs. 2020). Enligt nuvarande uppgifter är sådana ändringar i kommunindelningen inte på kommande.

3 Fullmäktiges beslut om antalet fullmäktigeledamöter

Antalet ledamöter i fullmäktige som väljs vid kommunalvalet bestäms enligt 16 § i kommunallagen (410/2015). I 16 § 1 mom. föreskrivs om minimiantalet ledamöter. I 2 mom. föreskrivs att om fullmäktige fattar beslut om ett större antal ledamöter än minimiantalet eller om ett tidigare beslut ändras, ska justitieministeriet underrättas om detta före utgången av året före valåret, dvs. senast den 31 december 2020.

Om kommunen för kommunalvalet 2017 hade fattat ett beslut om ett större antal ledamöter än minimiantalet och underrättat justitieministeriet om detta före den 31 december 2016 och nu avser bibehålla detta antal ledamöter vid kommunalvalet 2021, behöver justitieministeriet inte underrättas.

Kommunen ska se till justitieministeriet underrättas inom ovan nämnda tidsfrist. Den fritt formulerade underrättelsen ska helst skickas per e-post till vaalit@om.fi. Om kommunen redan innan detta brev skrivits har hunnit underrätta ministeriet per brev eller e-post, räcker det naturligtvis med detta.

4 Förrättande av kommunalval och covid-19-pandemin

4.1 Allmänt

Den globala covid-19-epidemin ledde våren 2020 också i Finland genom statsrådets beslut till omfattande begränsningsåtgärder som senare, när situationen underlättades, gradvis har avvecklats. I augusti har spridningen av epidemin dock börjat trappas upp på nytt också i Finland, och därför har statsrådet dragit upp vissa nya riktlinjer, bl.a. fattat ett principbeslut om rekommendationer om munskydd och distansarbete.

Justitieministeriet uppmanar kommunerna att beakta coronavirussituationen och att bereda sig på att om läget fortfarande är i någon form aktuell ännu på våren måste man vid förrättandet av kommunalvalet införa vissa specialarrangemang. I detta brev berättas kort om dessa specialarrangemang och mer detaljerat i justitieministeriets valanvisningar som ges senare. Kommunerna ska dessutom iaktta de allmänna anvisningar och rekommendationer som social- och hälsovårdsministeriet samt Institutet för hälsa och välfärd (THL) har meddelat. Dessa finns tillgängliga bland annat på följande adresser:

- [Coronainformation på social- och hälsovårdsministeriets webbplats](#)
- [Coronainformation på THL:s webbplats](#)

Justitieministeriet följer kontinuerligt epidemiläget och håller kommunerna uppdaterade om dessa frågor i samband med förberedelserna inför kommunalvalet.

4.2 Sammanfattning av coronafrågor som bör beaktas vid kommunalvalet

Kommunalvalet förrättas enligt den gällande vallagen. Bestämmelserna i vallagen ger goda förutsättningar för att utnyttja flexibla lösningar så att valet kan förrättas på ett tillförlitligt och tryggt sätt.

Kommunen ska se till att

- a) det finns tillräckligt många röstningsställen,
- b) röstning ordnas i lokaler där det är möjligt att hålla det rekommenderade säkerhetsavståndet såväl med tanke på väljarna som valfunktionärerna. Kommunen kan också överväga att placera ett allmänt förhandsröstningsställe och/eller en vallokal på valdagen utomhus (t.ex. i ett tält på gården).
- c) förhandsröstningsställets öppettider är så omfattande som möjligt med beaktande av de lokala förhållandena (maximitiderna enligt vallagen är vardagar kl. 8–20 och

under veckosluten kl. 9–18). Kommunen kan rekommendera att en del av röstningstiden i första hand reserveras för s.k. riskgrupper.

- d) det rekryteras tillräckligt med valfunktionärer. På förhandsröstningsställena behövs valfunktionärer bland annat för att kontrollera väljarnas identitet och ge dem en röstsedel, ta emot röstningar samt för att styra köer och se till att säkerhetsavstånden hålls. På motsvarande sätt ska valnämnderna på valdagen i regel bestå av fem medlemmar (även om det räcker med tre medlemmar för en beslutsför sammansättning) och vid behov kan också valnämndens ersättare vara på plats. Kommunen ska också se till att det rekryteras tillräckligt många valförrättare för hemmaröstning och att det vid behov utses fler än en valbestyrelse. Det är också skäl att rekrytera ersättare för alla uppgifter.
- e) rösträkningen, granskningen av förhandsröstningshandlingarna och uppgifterna i anslutning till kandidatuppställningen ordnas så att tillräckliga säkerhetsavstånd kan hållas också i dessa uppgifter.

Justitieministeriet ger senare, tillsammans med Institutet för hälsa och välfärd, närmare rekommendationer om

- vilken slags skyddsutrustning (t.ex. munskydd) som valfunktionärerna eventuellt bör använda,
- vilka arrangemang som behövs i lokalerna (t.ex. instruktioner till väljarna, placeringen av röstningsbåsen tillräckligt långt från varandra, möjlighet att desinficera händerna vid ankomsten, vid behov skyddande plexiglas mellan valförrättaren och väljaren osv.),
- vilka omständigheter som ska beaktas vid förrättandet av hem- och anstaltsröstningar.

5 Röstningsställena i kommunalvalet 2021

Enligt 14 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Med stöd av detta är kommunen skyldig att se till att väljarna har tillräckliga möjligheter att rösta på förhand eller på valdagen.

När det gäller att säkerställa ett gott valdeltagande i kommunalvalet är det ytterst viktigt att det finns tillräckligt med förhandsröstningsställena och vallokaler på valdagen.

Kommunen ska i sina valarrangemang se till att röstningen på röstningsställena i alla situationer är så trygg som möjligt för väljarna och att väljarna också upplever det så. Det är också viktigt att se till att valfunktionärerna kan sköta sina uppgifter tryggt.

5.2 Bestämmande av de allmänna förhandsröstningsställena

Enligt 9 § i vallagen ska kommunstyrelsen besluta om antalet och placeringen av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Det ska finnas minst ett förhandsröstningsställe i varje kommun, om inte något annat följer av särskilda skäl.

På förhandsröstningsstället ska det vara möjligt att hålla tillräckliga säkerhetsavstånd mellan dem som kommit för att rösta. Det ska finnas ett tillräckligt antal förhandsröstningsställena på olika håll i kommunen/staden så att väljarna fördelas så jämnt som möjligt mellan olika ställen och det inte uppstår rusning på vissa ställen.

Kommunstyrelsen svarar för nödvändiga anskaffningar för förhandsröstningen enligt vad som föreskrivs om kommunala upphandlingar. Om kommunen ordnar förhandsröstningen i någon utomstående aktörs lokaler (till exempel i ett köpcentrum) ska den i detta fall själv ingå ett avtal om användningen av lokalerna direkt med aktören i fråga. Vid bestämmandet av förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid de anvisningar som ingår i bilaga 1.

5.2 Bestämmande av röstningsställena på valdagen

Enligt 8 § i vallagen utgör kommunen ett röstningsområde, om det inte är nödvändigt att dela in kommunen i flera röstningsområden. I vallagen ingår inga närmare bestämmelser om röstningsområdenas storlek eller antalet invånare inom dem. Fullmäktige fattar beslut om röstningsområdena.

Vid kommunalvalet 2021 iakttas den indelning i röstningsområden som träder i kraft den 1 januari 2021. Denna indelning baserar sig på de beslut om röstningsområdena som kommunerna meddelat till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata senast den 31 augusti 2020.

Varje röstningsområde ska ha ett röstningsställe på valdagen vilket anges i beslut av kommunstyrelsen. På valdagen får väljaren rösta endast på det röstningsställe som finns inom det röstningsområde som har antecknats för honom eller henne i rösträttsregistret. Justitieministeriet rekommenderar att kommunerna vid bestämmandet av röstningsställena på valdagen i tillämpliga delar följer anvisningarna om bestämmandet av förhandsröstningsställena i bilaga 1.

Under de senaste åren har kommunerna betydligt minskat antalet röstningsområden. Detta har försvagat väljarnas möjligheter att rösta på valdagen. Ministeriet rekommenderar att det nuvarande antalet röstningsområden inte utan tvingande skäl minskas. Kommunerna ska tvärtom utreda om det finns möjlighet att öka antalet röstningsområden vid det följande valet. I detta sammanhang bör det också påpekas att användning av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen (se nedan i detta brev) inte är någon grund för att minska antalet röstningsområden.

5.4 Tidsfristen för beslut om röstningsställena

Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i god tid så att de kan registreras i justitieministeriets valdatasystem senast fredagen den 29 januari 2021.

6 Registrering av uppgifter om röstningsställena och andra uppgifter i valdatasystemet

6.1 Registrering av uppgifterna om röstningsställena

Enligt 9 § 4 mom. i vallagen ska kommunstyrelsen se till att i det register över röstningsställena som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata för, (dvs. basdatasystemet i justitieministeriets valdatasystem) på det sätt som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata bestämmer, i fråga om varje allmänt förhandsröstningsställe i kommunen antecknas

- det allmänna förhandsröstningsställets namn, besöksadress, öppethållningsdagar och dagliga öppettider, och
- namnet på och besöksadressen till röstningsstället på valdagen samt andra uppgifter som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata bestämmer.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kommer att skicka ett brev med närmare anvisningar om meddelandet av uppgifter via basdatasystemet i december 2020. Också i VAT-anvisning nr 2b finns närmare anvisningar om detta. Anvisningarna ska läsas omsorgsfullt och iakttas noggrant.

6.2 Registrering av andra uppgifter

Den kommunala centralvalnämnden ska i basdatasystemet registrera

- 1) centralvalnämndens aktuella kontaktuppgifter som gäller vid kommunalvalet 2021 och kvittera i systemet att uppgifterna har kontrollerats. Det är särskilt viktigt att i systemet registrera
 - centralvalnämndens telefonnummer som skrivs ut på anmälan om rösträtt (telefonnummer för allmänheten) och
 - leveransadress för vallängderna, som ska vara en besöksadress (inte en PB-adress).
- 2) antalet ledamöter som väljs i kommunen.¹ Antalet ledamöter är antingen
 - antalet fullmäktigeledamöter som fastställt enligt 16 § 1 mom. i kommunallagen eller

¹Enligt 145 § i vallagen ska kommunen också kungöra antalet fullmäktigeledamöter som väljs.

- antalet fullmäktigeledamöter som kommunen meddelat justitieministeriet senast den 31 december 2016 inför kommunalvalet 2017 och som kommunen inte senare har ändrat eller
- antalet fullmäktigeledamöter som kommunen meddelat justitieministeriet senast den 31 december 2020.

6.3 Tidsfristen för registrering av uppgifter

Kommunen ska se till att alla ovannämnda uppgifter, dvs. uppgifterna om de allmänna förhandsröstningsställena, uppgifterna om röstningsställena på valdagen, centralvalnämndens kontaktuppgifter, leveransadressen för vallängden samt antalet fullmäktigeledamöter som väljs i kommunen, **registreras i valdatasystemets basdatasystem senast fredagen den 29 januari 2021 kl. 12.**² Dessa uppgifter ska absolut vara korrekta, eftersom de (med undantag av de två sistnämnda) skrivs ut på anmälan om rösträtt och dess bilaga som skickas till väljaren. Kommunen svarar för att uppgifterna är korrekta.

² Röstningsställena vid valet är enligt 9 § i vallagen de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet och röstningsställena på valdagen som före utgången av den 51 dagen före valdagen har antecknats i registret över röstningsställena. I praktiken måste den sista registreringsdagen dock vara tidigare, i detta fall den 29 januari 2021, eftersom den anmälan om rösträtt som skickas till var och en röstberättigad bifogas en förteckning över de förhandsröstningsställena som finns i dennes närområde (i praktiken valkretsen vid riksdagsval) samt deras adresser och öppettider. Tillräcklig tid måste reserveras för att skriva ut, kontrollera och trycka dessa förteckningar.

7 Om kommunala valmyndigheters behörighet och jäv vid val

Bestämmelserna om valmyndigheternas behörighet och jäv vid val är sammanfattat enligt följande:

7.1 Kommunens centralvalnämnd

Den kommunala centralvalnämnden i kommunalvalet 2021 är den centralvalnämnd som fullmäktige som valdes 2017 har tillsatt.

Behörighet: Medlemmarna och ersättarna ska vara valbara till kommunens förtroendeuppdrag enligt kommunallagen. Därtill ska både medlemmarna och ersättarna i mån av möjlighet företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. En medlem som ställer upp som kandidat i kommunalvalet får inte delta i centralvalnämndens arbete efter att hans eller hennes kandidatansökning har lämnats in till nämnden. Ett partis eller en valmansförenings valombud får inte vara medlem eller ersättare i centralvalnämnden.

Jävsgrunder: I fråga om jäv för medlemmarna och deras ersättare gäller vad som föreskrivs i 27–30 § i förvaltningslagen. I praktiken betyder detta bl.a. en kandidats make som är medlem i centralvalnämnden är jävig att delta i fastställandet av kandidatuppställningen när det gäller kandidaten i fråga, räkningen av förhandsrösterna, kontrollräkningen och fastställandet av valresultatet.

7.2 Valnämnd

Behörighet: Medlemmarna och ersättarna ska vara valbara till kommunens förtroendeuppdrag enligt kommunallagen. Därtill ska både medlemmarna och ersättarna i mån av möjlighet företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. En kandidat får inte vara medlem eller ersättare. Justitieministeriet fäster kommunernas uppmärksamhet vid att formuleringen ”i mån av möjlighet” i 15 § 2 mom. i vallagen kan tillämpas också så att om partierna trots en begäran till dem inte utser tillräckligt många kandidater till valnämnderna, kan också andra personer som är valbara till förtroendeuppdrag i kommunen utses till medlemmar.

Jävsgrunder: Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas inte på valnämnden. Detta betyder att den som utsetts till medlem eller ersättare kan delta i alla valnämndens uppgifter med ett undantag: en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar får inte vara ett sådant valbiträde som avses i 73 § 2 mom. i vallagen.

Övrigt: Kommunen bör upprätthålla motivationen att ta emot uppgiften som valnämndsmedlem t.ex. genom att säkerställa att det arvode som betalas för uppgiften motsvarar uppgiftens svårighetsgrad. Medlemmarna och ersättarna i valnämnden, speciellt den som utses till ordförande, ska ha tillräcklig kompetens att sköta uppgiften och tillräckligt med tid att sätta sig in i den.

7.3 Valbestyrelse

Behörighet: Medlemmarna och ersättarna ska vara valbara till kommunens förtroendeuppdrag enligt kommunallagen. Därtill ska både medlemmarna och ersättarna i mån av möjlighet företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen. En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen. När det gäller behörigheten spelar det ingen roll i vilken kommun kandidaten har ställt upp: ett syskon till en kandidat som ställts upp i kommun A är inte behörig att vara medlem i valbestyrelsen i någon kommun.³ Justitieministeriet fäster kommunernas uppmärksamhet vid att formuleringen "i mån av möjlighet" i 15 § 2 mom. i vallagen kan tillämpas också så att om partierna trots en begäran till dem inte utser tillräckligt många kandidater till valbestyrelserna, kan också andra personer som är valbara till förtroendeuppdrag i kommunen utses till medlemmar.

Jävsgrunder: Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas inte på valbestyrelsen. Detta betyder att den som utsetts till medlem eller ersättare kan sköta alla valbestyrelsens uppgifter.

Övrigt: Kommunen bör upprätthålla motivationen att ta emot uppgiften som valbestyrelsemedlem t.ex. genom att säkerställa att det arvode som betalas för uppgiften motsvarar uppgiftens svårighetsgrad. Medlemmarna och ersättarna i valbestyrelsen, speciellt den som utses till ordförande, ska ha tillräcklig kompetens att sköta uppgiften och tillräckligt med tid att sätta sig in i den.

³ Detta beror på att väljarna kan rösta på förhand i vilken kommun som helst.

7.4 Valförrättare vid ett allmänt förhandsröstningsställe och hemmaröstning

Behörighet: En person som är omyndig⁴ eller en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valförrättare. När det gäller behörigheten spelar det ingen roll i vilken kommun kandidaten har ställt upp: ett syskon till en kandidat som ställts upp i kommun A är inte behörig att vara valförrättare i någon kommun.⁵

Jävsgrunder: Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas inte på valförrättare. Detta betyder att den som utsetts till valförrättare kan sköta alla valförrättarens uppgifter.

Övrigt: Kommunen bör upprätthålla motivationen att ta emot uppgiften som valförrättare t.ex. genom att säkerställa att en ersättning som betalas för uppgiften motsvarar uppgiftens svårighetsgrad. Den som utses till valförrättare ska ha tillräcklig kompetens att sköta uppgiften och tillräckligt med tid att sätta sig in i den.

7.5 Valbiträde i en vallokal på valdagen

Behörighet: En person som är omyndig⁶ eller en kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valbiträde.

Jävsgrunder: Valbiträdet har bara en uppgift, dvs. att biträda väljaren. Bestämmelserna om behörighet tryggar på ett tillräckligt sätt att valbiträdet kan biträda alla väljare som behöver hjälp.

⁴ En person som inte har fyllt 18 år eller som förklarats omyndig.

⁵ Se fotnot 3.

⁶ Se fotnot 4.

8 Användning av valdatasystemet

8.1 Allmänt

I kommunalvalet 2021 använder alla kommuner följande delsystem i valdatasystemet:

- 1) basdatasystemet (används av centralvalnämnden),
- 2) kandidatdatasystemet (centralvalnämnden)
- 3) rösträttsdatasystemet (används av valförrättarna vid förhandsröstningen samt av centralvalnämnden för s.k. "efterregistreringar"),
- 4) resultatuträkningssystemet (centralvalnämnden).

Användningen av valdatasystemet administreras av Rättsregistercentralen. Systemets huvudanvändare och valstödet (vaalituki@om.fi) ger närmare anvisningar om användningen av systemet. Leverantören av driftstjänster är fortsättningsvis TietoEVRY Abp.

Behörighetskontrollen i valdatasystemet bygger på stark autentisering, vilket innebär att varje användare måste ha antingen ett chipförsett elektroniskt id-kort (certifikatkort), personliga nätbankskoder⁷ eller ett certifikat som anslutits till mobiltelefonens SIM-kort (mobilcertifikat).

I valdatasystemets alla delsystem har efter det föregående riksdagsvalet gjorts en del förbättringar på basis av användarnas kommentarer. I huvudsak används systemen dock på samma sätt som vid föregående kommunalval och valet i fjol.

Produktionsanvändningen av valdatasystemet inleds den 18 januari 2021 då basdatasystemet öppnas för centralvalnämndernas bruk. Valstödet ger närmare anvisningar om användningen och tidsplanen för användningen av valdatasystemet senare. Valstödet skickar också vissa påminnelser som gäller användningen.

Generalrepetitionerna ordnas enligt följande:

- förhandsröstning måndagen den 22 mars 2021 och
- resultatuträkning och användning av den elektroniska vallängden torsdagen den 25 mars 2021.

I det följande uppmärksammas kommunerna om vissa specialfrågor i användningen.

⁷Bankerna har slutat bevilja nätbankskoder som inte är bundna till ett konto (s.k. prepaid-koder).

8.2 Användning av rösträttsdatasystemet på valdagen

Sedan riksdagsvalet 2011 har många kommuner använt rösträttsdatasystemet ("e-vallängden") vid röstningen på valdagen. Vid kommunalvalet 2017 användes det i 120 kommuner inom 529 röstningsområden och vid riksdagsvalet 2019 i 142 kommuner inom 661 röstningsområden.

Den elektroniska vallängden kan användas i stället för eller vid sidan om pappersvallängden. Vart och ett röstningsområde måste dock också ha en pappersvallängd.

Användningen av den elektroniska vallängden vid röstningen på valdagen fortsätter på följande sätt vid kommunalvalet 2021:

- Kommunerna som använde systemet vid valen som förrättades under åren 2011–2019: Systemet kan användas inom de röstningsområden som kommunen bestämmer. Kommunen bör dock i god tid före valet anmäla dessa röstningsområden till valstödet.
- Andra kommuner: Kommunerna kan anmäla till valstödet om de är intresserade av att använda systemet inom ett röstningsområde. Valstödet bedömer om det med beaktande valdatasystemets hela användning är lämpligt att kommunen i fråga deltar i användningen.

Justitieministeriet och valstödet kan begränsa antalet röstningsområden som deltar i användningen. Kommunen kan också återkalla sin anmälan, om det t.ex. uppstår tekniska problem.

Det bör dock framhåvas att användningen av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen, både vid det kommande kommunalvalet och i framtiden, är frivilligt. Kommunerna har även i fortsättningen möjlighet att använda pappersvallängder. Eventuell användning av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen (se s. 6 i detta brev) är således inte någon grund för att minska antalet röstningsområden.

8.3 Användning av resultatuträkningssystemet i röstningsområdena för att mata in resultatet av den preliminära rösträkningen

Sedan 2014 har många kommuner registrerat resultaten av den preliminära rösträkningen i resultatuträkningssystemet direkt i röstningsområdena. Vid kommunalvalet 2017 användes registrering direkt i systemet i 55 kommuner inom 334 röstningsområden och vid riksdagsvalet 2019 i 84 kommuner inom 479 röstningsområden.

Kommunerna som redan tidigare registrerat resultaten direkt i resultatuträkningssystemet kan meddela valstödet att de vill tillämpa samma förfarande. Även andra kommuner har möjlighet att anmäla till valstödet om de är intresserade av att ta i bruk detta förfarande. Avsikten är dock att förfarandet tas i bruk stegvis. Därför kan andra kommuner ta i bruk förfarandet högst inom ett röstningsområde. På samma sätt som i fråga om användningen av den elektroniska vallängden kan justitieministeriet och valstödet begränsa antalet röstningsområden som deltar i användningen och kommunerna har också möjlighet återkalla sin anmälan.

Röstningsområdena som tar i bruk förfarandet ska som reservsystem använda det traditionella förfarandet, där resultatuppgifterna meddelas till kommunens informationscentral.

8.4 Mobil rösträttsförfrågan

Avsikten är att vid detta kommunalval ta i bruk rösträttsregistrets funktion, där valbestyrrelserna med en mobil enhet kan göra rösträttsförfrågningar, dvs. utreda i vilken kommun den som röstar vid en anstalt är röstberättigad. På detta sätt kan följebrevet för förhandsröstningen alltid riktas till rätt kommun.

Alla kommuner kan ta i bruk funktionen för mobil rösträttsförfrågan. Om kommunen vill ta i bruk funktionen, ska den dock anmäla detta per e-post till valstödet.

9 Valmaterial och valanvisningar

Justitieministeriets elektroniska tjänst för beställning av valmaterial öppnas torsdagen den 10 december 2020. Beställningstjänsten har förnyats i och med att tryckeriet bytts (nu PunaMusta Media Oyj), men dess användningsprinciper är desamma som i de tidigare beställningssystemen.

Centralvalnämnderna ska senast den 11 januari 2021 före kl. 12 anteckna sitt behov av valmaterial i tjänsten. Justitieministeriet skickar närmare anvisningar om användningen av tjänsten senare.

Distributionen av valmaterialet inleds från och med den 12 februari 2021.

Valanvisningarna och VAT-anvisningarna distribueras till centralvalnämnderna från och med den 18 januari 2021. VAT-anvisningarna nr. 1 och 2b sänds till kommunerna dock redan från och med den 4 december 2020.

Justitieministeriet skickar en separat e-postförfrågning om behovet av nya valurnor och återanvändning av gamla urnor i december 2020.

10 Valutbildning

10.1 Justitieministeriets utbildning

Justitieministeriets valutbildning inför kommunalvalet 2021 sker som webbutbildning. Traditionella närvaroutbildningar ordnas inte denna gång. Ministeriet utarbetar en utbildningsvideohelhet som alla kommuner ska se på nätet från och med den 8 februari 2021. Avsikten är att varje kommun ska gå igenom och genomföra valutbildningen på egen hand vid önskad tidpunkt. Dessutom ordnar ministeriet i februari 2021 på webben finskspråkiga och svenskspråkiga valutbildningskliniker där kommunerna kan ställa frågor om valutbildningshelheten och valanvisningarna.

Valstödet skickar länkarna till valutbildningshelheten och utbildningsklinikerna till kommunerna. Närmare tidpunkter för klinikerna samt andra behövliga anvisningar meddelas i god tid före den 8 februari 2021.

I utbildningen behandlas de ärenden som tas upp i valanvisningarna och VAT-anvisningarna, dvs.

- den kommunala centralvalnämndens uppgifter
- kandidatuppställningen
- valbarhet (Finlands Kommunförbund),
- ordnandet av förhandsröstningen
- ordnandet av röstningen på valdagen
- användning av valdatasystemet, bl.a.:
 - kandidatdatasystemet
 - användningen av rösträttsdatasystemet på de allmänna förhandsröstningsställena
 - användningen av rösträttsdatasystemet vid centralvalnämnden ("efterregistreringar")
 - användningen av rösträttsdatasystemet vid valnämnden ("elektroniska vallängden")
 - resultatuträkningssystemet (förhandsröster, preliminär räkning och kontrollräkning).

10.2 Kommunens egen utbildning

Den kommunala centralvalnämnden ska utbilda, handleda och råda kommunens övriga valmyndigheter (valnämnderna, valbestyrelserna samt valförrättarna på de allmänna förhandsröstningsställena och vid hemmaröstningen) så att dessa klarar av de uppgifter som hör till dem. Centralvalnämnden kan som utbildningsmaterial använda till exempel justitieministeriets webbutbildning, valanvisningarna och VAT-anvisningarna.

Valdatasystemets testmiljö, som kommunerna kan använda för att testa användningen av de olika delsystemen, är öppen enligt följande:

- kandidatdatasystemet 8.2–2.3.
- rösträttsdatasystemet (valförrättarna vid förhandsröstning) 8.2–6.4
- rösträttsdatasystemet (valnämnderna) 8.2–17.4
- rösträttsdatasystemet (mobil rösträttsförfrågan) 8.2–6.4
- resultatuträkningssystemet för centralvalnämnderna 8.2–15.4 och för valnämnder som använder direktregistrering 8.2–17.4.

11 Justitieministeriets och valstödet kommunikation med centralvalnämnderna

Under beredningen och förrättandet av kommunalvalet kommer justitieministeriet och valstödet att skicka information till centralvalnämnderna främst per e-post. Därför är det skäl att centralvalnämnden redan i detta skede kontrollerar att den har en fungerande e-postadress. [Centralvalnämndernas kontaktuppgifter vid valet 2019 finns på vaalit.fi](#). Eventuella ändringar i e-postadresserna ska meddelas till valstödet (vaalituki@om.fi).

12 Ytterligare information

Närmare information om frågor som gäller val:

- www.vaalit.fi
- Arto Jääskeläinen, valdirektör, tfn 02951 50128, fornamn.j.efternamn@om.fi
- Heini Huotarinen, konsultativ tjänsteman, tfn 02951 50127,
- Anna Saarela, regeringssekreterare, tfn 02951 50106,
- Laura Nurminen, specialsakkunnig, tfn 02951 50008,
- administrativ medarbetare Terttu Tuomi, tfn 02951 50206,

- Närmare upplysningar i frågor som gäller valdatasystemet: **valstödet** vid Rättsregistercentralen, tfn 02956 65 609

E-post: fornamn.efternamn@om.fi samt vaalituki@om.fi.

Valdirektör

Arto Jääskeläinen

Konsultativ tjänsteman

Heini Huotarinen

- BILAGOR
- 1) Bestämmande av allmänna förhandsröstningsställen och ordnande av förhandsröstning
 - 2) Sammanfattad tidtabell för kommunalvalet 2021

FÖR KÄNNEDOM:

Utrikesministeriet

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

Finlands Kommunförbund

BILAGA 1: Bestämmande av allmänna förhandsröstningsställen och ordnande av förhandsröstning

Vid bestämmandet av de allmänna förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid det följande:

Det måste finnas tillräckligt många förhandsröstningsställen

Kommunen måste absolut se till att det i kommunen finns tillräckligt många allmänna förhandsröstningsställen i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen och röstberättigade i andra kommuner som uträttar sina ärenden i kommunen så att väljarna kan rösta på förhand utan något större besvär och utan att det skulle ta en onödigt lång tid.

Ett tillräckligt antal förhandsröstningsställen kan också i coronavirussituationer bidra till att väljarna fördelas jämnare på olika ställen och att det inte uppstår rusning, vilket gör det lättare att se till att säkerhetsavstånden hålls.

Var bör förhandsröstningsstället ligga?

Förhandsröstning bör ordnas på en plats som är lätt att hitta och som väljarna gärna kommer till. Förhandsröstningen kan ordnas t.ex. på en sådan plats som medborgarna också annars ofta besöker. Det ska dock ses till att även de som bor utanför tätorten har goda möjligheter att rösta på förhand.

Förhandsröstningsstället bör dessutom vara så neutralt som möjligt beträffande ideologiska och ekonomiska sammankopplingar för att trygga att de flesta av väljarna gärna kommer till platsen.

I de senaste valen har man fått bra erfarenheter av bl.a.

- kommunhus och andra kommunala ämbetsverk,
- bibliotek,
- olika affärs- och köpcentrum,
- läroanstalter,
- kommunens servicecenter och samservicekontor samt
- ambulerande röstningsställen dvs. röstningsbussar och förbindelsefartyg och motsvarande.

Ett exempel på en ny slags lösning har varit det allmänna förhandsröstningsstället på Helsingfors flygplats.

Förhandsröstning måste ordnas på en plats som alla röstberättigade har tillträde till. Därför kan förhandsröstning inte ordnas t.ex. på ett garnisonsområde.

Förhandsröstningsställets tillgänglighet

Uppmärksamhet bör fästas vid att rörelsehindrade har goda möjligheter att rösta på förhand. Parkeringsplats för funktionshindrades fortskaffningsmedel bör i mån av möjlighet reserveras i omedelbar närhet av röstningsstället och hjälp ordnas för funktionshindrade både på röstningsstället och utanför det. Eventuella trösklar och trappor på röstningsstället ska t.ex. förses med ramp så att de som använder eldriven rullstol eller rollator kommer till röstningsplatsen utan svårigheter. Med tanke på rullstolsburna bör det dessutom finnas ett röstningsbås i vilket man ryms med rullstol eller ett fristående skrivunderlägg med skärm så att väljaren kan fylla i sin röstsedel i skydd för andras blickar. De brister i förhandsröstningsställets tillgänglighet som eventuellt upptäckts vid tidigare val ska åtgärdas före valet.

Ordningen på förhandsröstningsställena och förbudet mot valreklam

Det ska ses till att förhandsröstningsstället har sådana lokaler och ligger på ett sådant ställe att det lämpar sig för förhandsröstning också med tanke på ordningen på röstningsstället. I 56 § 1 mom. i vallagen föreskrivs om ordningen på förhandsröstningsställena och i samband med detta om det s.k. förbudet mot valreklam. Av praktiska skäl kan förbudet mot valreklam på vissa förhandsröstningsställen omfatta ett mer begränsat område än i fråga om ett röstningsställe på valdagen. Om förhandsröstningsstället finns t.ex. i ett köpcentrum ska kommunens centralvalnämnd vid behov på förhand kontakta köpcentrets ledning för att säkerställa att förhandsröstningen på ett behörigt sätt beaktas i centrets övriga verksamhet. I fråga om omfattningen av förbudet mot valreklam kan det i detta fall anses som minimikrav att valkampanjer och valreklam inte syns till eller hörs på förhandsröstningsstället eller vid ingången till förhandsröstningsstället.

Tillräckligt med utrymme och tillräckligt många valförrättare

Förhandsröstningsstället bör vara tillräckligt stort så att röstningen kan förrättas smidigt och tillförlitligt, dvs. med bevarande av valhemligheten, valfriheten och valfriden (56 § 2 mom. i vallagen). En viktig aspekt i coronavirussituationen är också säkerheten: det ska vara tryggt för väljarna att rösta på och för valförrättarna att sköta sina uppgifter.

I förhandsröstningsutrymmet ska kunna placeras ett tillräckligt antal punkter för kontroll av identiteten, givande av röstsedlar och mottagning av röstningar. Utrymmet ska dimensioneras och ordnas så att det uppstår så lite rusning och köer som möjligt.

Att det blir rusning beror ofta på att det i förhandsröstningslokalen inte finns plats för tillräckligt många röstningsbås eller punkter för mottagning av röstningar och/eller på att det inte finns tillräckligt många valförrättare vid mottagningspunkten. Det är ju i allmänhet inte själva röstningen som tar tid utan just mottagandet av röstningen (dvs. när valförrättaren stämplar röstsedeln, röstsedeln innesluts i valkuvertet, följebrevet fylls i och undertecknas, valkuvertet och följebrevet innesluts i ytterkuvertet samt en anteckning om att väljaren har röstat görs i rösträttsregistret). Därför bör kommunerna se till att det finns tillräckligt med mottagningspunkter. I praktiken betyder detta att det ska finnas tillräckligt med personal och att förhandsröstningen ordnas i ett tillräckligt stort utrymme så att röstningen ur väljarens synpunkt går så snabbt och smidigt som möjligt.

I de köer som väljarna bildar och å andra sidan också mellan väljarna och valförrättarna ska kunna hållas ett tillräckligt säkerhetsavstånd. Detta kan förutsätta att det på förhandsröstningsstället finns en valförrättare med uppgift att övervaka att säkerhetsavståndet hålls och se till att endast ett begränsat antal väljare släpps in i lokalen på samma gång. På förhandsröstningsstället ska det också finnas tydlig information för väljarna om säkerhetsavståndet.

Förhandsröstningsställets utrustning

Justitieministeriet meddelar i sina valanvisningar närmare anvisningar om förhandsröstningsställets utrustning med hänsyn till coronaläget, t.ex. om eventuell skyddsutrustning för valfunktionärer, användning av handskar och eventuell användning av plexiglas.

Brandsäkerhet

Förhandsröstningsstället ska placeras i byggnaden så att utrymningsvägarna hålls oblockerade. Skyltarna för utrymningsvägarna får inte täckas. Det är skäl att vid behov på förhand säkerställa hos den regionala räddningsmyndigheten att arrangemangen har skötts korrekt.

Dagarna och tiderna då förhandsröstningsstället är öppet

Enligt 47 § vallagen ska ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet vara öppet för förhandsröstning under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden, om

inte något annat av särskilda skäl bestäms genom beslut av kommunstyrelsen. Ett sådant särskilt skäl är i praktiken enbart det att antalet förhandsröstande i en del av kommunen eller i en tätort uppskattas vara litet. I varje kommun ska det dock finnas minst ett förhandsröstningsställe som är öppet under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden (7–13.4.2021) Förutom detta förhandsröstningsställe kan det i olika delar av kommunen finnas andra förhandsröstningsställen, som är öppna under en kortare tid än sju dagar.

Enligt 48 § i vallagen beslutar kommunstyrelsen också om de dagliga öppettiderna. Förhandsröstningsstället får dock inte vara öppet vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 eller lördagar och söndagar före klockan 9 eller efter klockan 18. Enligt tidigare erfarenhet lönar det sig att hålla förhandsröstningsstället öppet till klockan 20 minst under de två sista dagarna under förhandsröstningsperioden.

I de senaste valen har man i landsbygden strävat efter att trygga möjligheterna att rösta så att det utöver förhandsröstningsstället i kyrkbyn har funnits allmänna förhandsröstningsställen även i de mindre byarna. Dessa röstningsställen har varit öppna under en kortare tid på samma sätt som t.ex. ett ambulerande förhandsröstningsställe. Till exempel i en kommun fanns det i det senaste valet utöver det allmänna förhandsröstningsstället i kyrkbyn totalt åtta andra allmänna förhandsröstningsställen, som hade en kortare öppettid.

Det är bra att hålla förhandsröstningsställets öppettid och -tider så omfattande som möjligt. Detta bidrar till att väljarna kan rösta vid olika tidpunkter så att man kan undvika rusning och det blir lättare att sörja för säkerhetsavstånden.

Kommunen kan informera om att en del av den dagliga öppettiden, t.ex. kl. 8–10, i första hand reserveras för väljare som hör till riskgrupperna.

Använd helst samma förhandsröstningsställen från val till val

Förhandsröstningen bör i mån av möjlighet ordnas på samma ställe från val till val, eftersom väljarna på detta sätt lättare vet var de kan rösta på förhand. Att sluta använda ett visst ställe, att flytta stället eller att ändra på öppettiderna utan något tvingande skäl kan orsaka ovisshet bland väljarna. Om ändringar görs, måste det informeras effektivt om dem.

Tillräckligt med information och anvisningar

Kommunen ska aktivt informera kommuninvånarna om var kommunens förhandsröstningsställen finns samt om deras öppettider. I praktiken kan denna information ges bl.a. med hjälp av kungörelser, genom att publicera informationen på kommunens webbplats, utomhusreklam, tidningsannonser, tidningsartiklar, informationsblad som skickas till alla hushåll osv. Till lokala tidningar och lokalradion bör skickas en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena och deras öppettider.

På samma sätt som tidigare bifogas det till anmälan om rösträtt som skickas till väljarna en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena inom väljarens närområde (i praktiken valkretsen vid riksdagsval).

Vägen till röstningsstället ska märkas tydligt, t.ex. med vägvisare och skyltar.

Ordnandet av förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe

Förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe kan ordnas t.ex. på följande sätt: det ordnas ett röstningsutrymme i en buss eller motsvarande fordon, det fastslås en daglig rutt och tidtabell för bussen, det informeras aktivt om var och när bussen stannar och därefter genomförs planen och förrättas röstningen. Adressen till var och en plats där bussen stannar och de tider då den stannar ska registreras i valdatasystemets register över röstningsställen. Det är viktigt att kommunen informerar om var det ambulerande förhandsröstningsstället stannar, eftersom detta inte anges skilt i förteckningen som skickas till väljarna med anmälan om rösträtt.

Förhandsröstningsställe utomhus

I coronavirusläget är det också möjligt att placera förhandsröstningsstället utomhus på den angivna adressen (t.ex. i ett tält), om alla krav enligt vallagen kan uppfyllas. Röstsedlarna eller andra handlingar får inte bli våta. Rösträttsregistrets funktion, om registret används, ska tryggas genom fortsatta ledningar och skydd av ledningar.

BILAGA 2: Sammanfattad tidtabell för kommunalvalet 2021

December 2020	
Fr.o.m. 4.12	VAT-anvisningarna 1 och 2b sänds till kommunerna
10.12.	Tjänsten för beställning av valmaterial öppnas för kommunerna
Före 18.12	Kommunens eventuella meddelande till justitieministeriet om antalet valurnor
Före 31.12	Kommunens eventuella meddelande till justitieministeriet om antalet fullmäktigeledamöter som väljs
Januari 2021	
11.1. före kl. 12	Kommunen kvitterar sin beställning till tjänsten för beställning av valmaterial
18.1.	Basdatasystemet öppnas för produktionsanvändning
Fr.o.m. 18.1	Resten av VAT-anvisningarna och valanvisningarna skickas till kommunerna
18.1.	Tjänsten för beställning av brevröstningshandlingar öppnas
29.1 före kl. 12	Kommunerna kvitterar uppgifterna om förhandsröstningsställena och andra uppgifter i basdatasystemet
Februari 2021	
8.2	Valutbildningshelheten publiceras på webben
8.2	Valdatasystemets testmiljö öppnas
Fr.o.m. 12.2	Beställt valmaterial sänds till kommunerna
26.2. kl. 24	Uppgifterna till rösträtsregistret plockas ur BDS
Mars 2021	
Senast 1.3	Centralvalnämndens sammanträde (kungörelse om inlämnande av kandidatansökningar och antalet fullmäktigeledamöter)
Senast 1.3	Justitieministeriets meddelande till centralvalnämnderna om de partier som är upptagna i partiregistret och deras namntecknare
9.3 före kl. 16	Kandidatansökningarna ska senast lämnas in till den kommunala centralvalnämnden

15.3.	Centralvalnämndens sammanträde (granskning av kandidatansökningar)
18.3. Senast kl. 16	Centralvalnämndens sammanträde (fastställande av kandidatuppställningen och utarbetande av en sammanställning av kandidatlistorna)
22.3.	Generalrepetition för förhandsröstningen
25.3.	Generalrepetition för systemet för resultatuträkning
April 2021	
6.4. Kl. 12	Rösträttsregistret vinner laga kraft
7.4.	Förhandsröstning inleds i Finland och utomlands
10.4.	Förhandsröstning avslutas utomlands
13.4.	Förhandsröstning avslutas i Finland
16.4. kl. 19	Centralvalnämndens sammanträde (granskning av förhandsröster)
18.4. kl. 9-20	Valdag
19.4. kl. 12 senast	Centralvalnämndens sammanträde (kontrollräkning)
21.4. kl. 18 senast	Centralvalnämndens sammanträde (fastställande av resultatet)
Juni 2021	
1.6. 2021	Fullmäktiges mandatperiod börjar